

เทศน์เช้า วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ วันพระวันทำบุญกุศลของหัวใจของมนุษย์ ถ้ามนุษย์มีจิตใจที่เป็นกุศลนะ ถ้ามนุษย์มีจิตใจที่ไม่เป็นกุศล วันนี้เขาก็ยังทำบาปทำอกุศลของเขาอยู่ ถ้าเขาทำบาปทำอกุศลของเขา เขาทำของเขา เขาก็คิดว่านั่นเป็นประโยชน์กับเขา เวลามาวัดมาวาเป็นผู้เสียผลประโยชน์ไง แต่เสียผลประโยชน์ เสียผลประโยชน์ทางโลก แต่เราก็มีสติปัญญาหาอยู่หากินของเราพออิมท้องของเรา ถ้าพออิมท้องของเรา เราหาบุญกุศลของเราใส่ในใจของเรา ถ้าหาบุญกุศลใส่หัวใจของเรา บุญกุศลมันคืออะไร สิ่งที่เสียสละไป วัตถุที่เสียสละไปมันเป็นบุญกุศลหรือ

เวลาบุญกุศลเพราะว่าการให้มีเจตนาที่ให้ มีเจตนาที่เสียสละ เราเสียสละสิ่งนี้ไป สิ่งที่ได้รับ ผู้ให้กับผู้รับ ผู้รับ สิ่งที่ได้รับมา เขาได้สิ่งนั้นมาเพื่อเจือจานชีวิตของเขา แต่ผู้ให้ ผู้ให้ให้ชีวิตเขา ให้เขาพ้นจากความทุกข์ความยาก ให้เขาพ้นจากความกดดันของหัวใจ มันจะไม่เป็นบุญตรงไหน ถ้ามันเป็นบุญขึ้นมา บุญมันคืออะไร บุญคือสิ่งที่เราทำแล้วเรามีความสุขใจ เรามีความพอใจของเราไง ถ้ามีความพอใจของเรา สิ่งนี้เป็นบุญ

ความปรารถนานะ คนเราปรารถนา พูดถึงอริยฐานบารมี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ถ้าความปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ความปรารถนานั้นทำให้เสียสละ ความปรารถนานั้นทำให้มีสติปัญญาเพื่อความมั่นคงของชีวิตของพระโพธิสัตว์ นี่ไง การทำสิ่งนั้นๆ แรงปรารถนา ความปรารถนา เราปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขทั้งนั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ขันธ์สัตว์นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องขวนขวายเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องพยายามทำขององค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ก็องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยตนเอง

แต่เวลาจะปรารถนาหรือสัตว์ขนสัตว์ สัตตะผู้ข่อง ไปรื้ออย่างไร รื้อก็เอาวนไปจับไข่ม
เอาไปจับสิ่งนั้นมาจะรื้อสัตว์ขนสัตว์ไข่ม เอามาเลี้ยงในตู้ปลาหรือ

จะรื้อสัตว์ขนสัตว์มันรื้อในหัวใจใจ ถ้ารื้อในหัวใจ เขาต้องมีเจตนาของเขา เขาต้องมีความ
ปรารถนาของเขา ถ้าเขามีความปรารถนา แรงปรารถนา ปรารถนาสิ่งใด

ถ้าปรารถนาทางโลกๆ ปรารถนาอุกกรางวัลที่หนึ่ง แล้วเวลาอุกกรางวัลที่หนึ่งมาแล้วก็ใช้สอย
ด้วยความฟุ่มเฟือย พอหมดเงินแล้วก็กลับไปเหมือนเดิม นี่ปรารถนารางวัลที่หนึ่งใจ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเรา เราปรารถนาบุญกุศลของเรา ปรารถนาบุญกุศลที่ไหน
ปรารถนาบุญกุศลคือมีสติมีปัญญา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา สติปัญญาทางโลก ทางโลกเราชวนขวยของเรา
นี้แรงปรารถนาของเรา ถ้าปรารถนาขึ้นมา เราก็มีเป้าหมายของเรา ถ้ามีเป้าหมายของเรา แรงปรารถนาของ
คนมากน้อยขนาดไหน แต่แรงปรารถนาของครูบาอาจารย์ของเราละ แรงปรารถนาพ้นจากทุกข์ ถ้าพ้น
จากทุกข์ ทำอย่างไรให้พ้นจากทุกข์

เขาทำมาหากินกัน เขาร่ำรวยเป็นเศรษฐีโลกเขายังมีความทุกข์อยู่เลย เขามีสมบัติมากมายมหาศาล
เขาก็ยังติดข้องในสมบัติของเขาอยู่เลย แล้วของเรา เราปรารถนาพ้นจากทุกข์ๆ เอาที่ไหนมาพ้นจากทุกข์ จะ
เอาอะไรไปพ้นจากทุกข์ละ

ถ้าพ้นจากทุกข์มันก็ต้องเอาหัวใจพ้นจากทุกข์ใจ เพราะเวลามันทุกข์มันยาก มันทุกข์มันยากที่
หัวใจนี้ ถ้าหัวใจนี้มันทุกข์มันยาก หัวใจนี้มันแบกหาม แบกหามสิ่งที่เป็นนามธรรม แบกหามสิ่งที่ไม่มี

สิ่งที่มีๆ คือทรัพย์สินเงินทองไข่ม แล้วทรัพย์สินเงินทองมันอยู่ในธนาคาร มันอยู่ในตู้เซฟ
นั่น ไอ้คนที่มันทุกข์เป็นยาก ไอ้เจ้าของมันนั่นนะ มันแบกหามสิ่งที่เป็นนามธรรมใจ แต่มันก็ต้องมี
วัตถุอันนั้นเป็นเครื่องหมายไข่ม นี่ส่งออก เวลาคนมันส่งออกมันส่งออกไปข้างนอกหมด ส่งออก
ไปกว้านเอาสิ่งใดมาเป็นของคนๆ แล้วมันมีอะไรเป็นของตนใจ

ถ้ามีสติปัญญา ของนั้น ของอย่างนั้นของประจำโลก เรามีสติปัญญา เราก็หาของเราได้ ถ้าหามา
ได้แล้ว หามาได้เพื่อประโยชน์กับเราใจ เพื่อประโยชน์กับเรานะ ประโยชน์ที่ไหน ประโยชน์ เห็นไหม

เราหาทรัพย์สมบัติมาได้ เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่สิ่งหนึ่ง ทำธุรกิจอีกสิ่งหนึ่ง เลี้ยงตัวเอง ใช้สอยเพื่อตัวเอง อีกสิ่งหนึ่ง มีอีกสิ่งหนึ่งแล้วค่อยทำบุญ อีกสิ่งหนึ่งค่อยฝังไว้ในดินๆ ใจ สิ่งที่เราแสวงหามาเราจะต้องมีสติปัญญาใช้สอยมัน ถ้ามีสติปัญญาใช้สอยมัน มันเป็นเงินเป็นทองที่เราหามาด้วยความทุกข์ ความยากใช้ใหม่ มันหามาด้วยหยาดเหงื่อแรงงานของเราใช้ใหม่ เรายังต้องบริหารจัดการมันเลย แล้วเวลาจะพ้นจากทุกข์ๆ จะเอาอะไรไปพ้นจากทุกข์

เขาบอกว่ามันมีคนสอนใจ ถ้าโอนสมบัติมาเป็นส่วนกลางหมด เอ็งจะได้เป็นพระโศดาบัน

จริงหรือ สมบัติโอนมาหมดเลย ไม่มีอะไรเลย ไม่ติดข้องใจ แล้วอะไรมันไม่ติดข้องล่ะ นี่เวลาคนจิตใจมันหยาบ ความปรารถนาของคนเห็นแก่วัตถุใจ เพราะวัตถุสิ่งนี้มันถึงเอามาเป็นวัตถุที่ซื้อเข้าได้ใจ ให้คนหลงใหลใจ

แต่ความจริงๆ ครูบาอาจารย์ของเราจะพ้นจากทุกข์ จะพ้นจากทุกข์ที่ไหน แรงปรารถนา ปรารถนาอะไร ถ้าแรงปรารถนาทางโลกมันก็ได้โลกๆ ทั้งนั้นนะ แล้วถ้าแรงปรารถนาทางธรรม แรงปรารถนาทางธรรมมันจะพ้นจากทุกข์ พ้นจากทุกข์มันต้องค้นคว้าหาหัวใจของตนให้เจอ ก่อนใจของตนๆ

ปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เพราะความไม่รู้มันถึงมาเกิด แล้วพอไม่รู้มาเกิด เกิดด้วยอำนาจวาสนาบารมี คนมีบุญกุศลแล้วมันยังไม่รู้จักตัวเองมีบุญกุศลนะ ถ้ามีบุญกุศลเพราะอะไร เพราะเกิดเป็นมนุษย์ใจ

พอเกิดเป็นมนุษย์เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร สอนเรื่องหยาบๆ เรื่องมารยาทสังคม เลี้ยงพ่อเลี้ยงแม่ เรื่องการบริหารทิศ เรื่องสังคม มิตรแท้ คนเทียมมิตร มิตรแท้ มิตรเทียม คบนักปราชญ์ คบบัณฑิต คบคนพาล อเสวนา จ พาลานํ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนหมดเลย นี้อัตว์ขันธ์สัตว์ รือสัตว์ขันธ์สัตว์ตั้งแต่สังคม รือสัตว์ขันธ์สัตว์ตั้งแต่ศีล ๕ อย่าไปเบียดเบียนมันนะ สัตว์นะ สัตว์มันไม่มีปัญญาเหมือนมนุษย์ เรามีเมตตากับมัน เมตตากับมันเพราะอะไร เพราะใครจะไปรู้ได้ว่าเราจะไปเกิดเป็นสัตว์หรือไม่ แล้วสัตว์ที่มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะจะเป็นญาติโกโหติกาเราหรือไม่ สิ่งที่ยื่นว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันบุญกุศลของคน แล้วเราไปเบียดไปเบียดเราไปทำร้ายญาติโกโหติกาเราหรือเปล่า

ถ้ามีสติปัญญามั่นคง มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ หรือ มันมีการเวียนว่ายตายเกิดอีกหรือ นี่ไง ด้วยทิวภูมิมานะของตน เวลาคนมันหยาบมันหยาบอย่างนั้น คูสิ ความเมตตาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ แล้วศีลก็ถือได้ยาก ลำบากไปหมด

อ้าว! ก็ของมันมีคุณค่า ของต่างๆ วัตถุที่หนักก็มีใจ คูสิ คูเหมืองทองสิ เครื่องยนต์กลไก มันไประเบิดเอา ของที่เป็นวัตถุธาตุมันจะอยู่ที่ลักษณะไหนเขาก็เอามาใช้ประโยชน์ได้ทั้งนั้นนะ แล้วนี่หัวใจของคน หัวใจของคน

เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะก็บอกไม่รู้ ก็ไม่รู้คืออวิชชา ก็ไม่รู้ถึงมานั่งอยู่ที่นี่ แต่เพราะไม่มีอำนาจวาสนาไม่มานั่งอยู่อย่างนี้นะ ถ้ามานั่งอยู่อย่างนี้ คนไปวัดไปวาคือคนที่มีความทุกข์ทั้งนั้น คนที่อยู่บ้านอยู่เรือนนี่คนเขามีความสุข เขาอยู่ดีก็สูงๆ เขามีทุกอย่างพร้อม

วันไหนคิดได้ คอตกนะ เวลาตนเองจะต้องพลัดพราก มองสมบัติของตนแล้วก็คอตก ทั้งชีวิตอาบเหงื่อต่างน้ำมาเพื่อเหตุนี้หรือ แล้วเราไปนี้จะไปไหน แล้วสมบัตินี้จะเป็นของใคร

ถ้ามีลูกมีเต้าที่รับสมบัติไปมันก็ยังพอวางใจนะ ถ้าไม่มีลูกมีเต้า ตามกฎหมาย คนที่เสียชีวิตไม่มีทายาทรับสมบัติ สมบัตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน ถ้าไม่มีญาติ ไม่มีเครือญาติ สมบัตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตกเป็นของรัฐบาล

หามาๆ เวลาองแล้วจะไปไหน แต่ปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เรามีน้ำใจต่อกันหรือไม่ คนมีน้ำใจต่อกัน ระลึกถึงใจ พี่น้องของเรา ญาติโกโหติกาของเรา ใกล้ชิดกันโดยญาติ ใกล้ชิดกันโดยสายเลือด ไปมาหาสู่กัน การที่ไปมาหาสู่กันใกล้ชิดยิ่งกว่าญาติอีก คิดถึงเพื่อน เพื่อนคิดถึงเราๆ เวลาคนที่เขารักกัน เขาเป็นห่วงเป็นใยต่อกันนะ เขาดูแลกัน เขารักษากัน เห็นไหม นั่นนะน้ำใจ พอน้ำใจขึ้นมา เวลาสติมีปัญหาขึ้นมา แล้วน้ำใจเป็นอย่างไรละ แล้วใจละ แล้วใจขึ้นมา

วันพระ วันพระเรามาแสวงหาบุญกุศลของเรา เราทำบุญกุศลของเราเพื่ออำนาจวาสนาบารมีของใจดวงนี้ ถ้าใจดวงนี้เสียสละได้ ความเสียสละได้ บุญกุศลของเรา จิตใจมันจะยอมรับเหตุรับผล ถ้ายอมรับเหตุผล เราใช้สติปัญญาของเรา เห็นไหม นี่แรงปรารถนา ปรารถนาอะไร ปรารถนาอะไรมันก็สติปัญญานั้นแหละตัวชี้หน้า ถ้ามีสติปัญญามากน้อยแค่ไหนมันก็จะได้สมบัติ

คุณธรรม คุณธรรมในใจของตน ถ้าคุณธรรมในใจของตน ถ้าจิตสงบ จะพ้นจากทุกข์ๆ ต้อง
ค้นคว้าหาใจของตนให้เจอก่อน ถ้าค้นคว้าหาใจของตนให้เจอ นั่นล่ะเราก็จะจับมันมาทำความสะอาด

ถ้าใจของตนไม่เจอหรือ เราจะทำความสะอาดใจของเรา แล้วเราไม่รู้จักใจของเรา เราหาใจ
ของเราไม่เจอ “ว่างๆ ว่างๆ อู๊ย! ว่างหมดเลย มีความสุขหมดเลย” แล้วของใครล่ะ มันเป็นของสาธารณะ
มันเป็นของทั่วไป ใครก็มีได้

แต่ของของเรา ของของเรา จำเป็นที่สุดคือของของเราละ ถ้าเราทำความผิด เราก็มีโทษในตัว
ของเรา ถ้าเราทำดี เราก็ได้บุญกุศลในตัวของเรา ถ้าเราทำ ใจนี้มันเป็นผู้รับทั้งนั้นนะ นี่ไง สิ่งที่เป็น
ทิพย์ๆ ในใจนี้ไง

ใจเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะด้วยบุญด้วยกุศลนะ ด้วยสติด้วยปัญญามั่นคงมันแยก มันชักนำใจ
เราไป ถ้ามันชักนำใจเราไป แค่นี้แหละ สิ่งแรงปรารถนาๆ ปรารถนาทางสังคมทั้งนั้นนะ มีสูงมีต่ำ
ทางโลกเราก็รักษากันทางโลก ทางโลกเราก็ดูแลช่วยเหลือกันทางโลก

แล้วทางโลก ธรรมของผู้ปกครอง ถึงที่สุดแล้ว จิตตะ วิมังสา เรายังรักษา เราดูแล เราปรารถนา
ดีกับเขาทั้งนั้นนะ เราช่วยเหลือเจือจานเขาเต็มที่แล้วแหละ ถึงที่สุดเราก็อุเบกขา เพราะมันเป็นเวรเป็น
กรรมของสัตว์ มันเป็นเวรเป็นกรรมของเขา เขามีความรู้สึกนึกคิดอย่างนั้น เขามีความเห็นอย่างนั้น
ไส้เดือนต้องอยู่ที่ดิน มันอยู่บนโต๊ะไม่ได้หรอก สิ่งที่อยู่บนโต๊ะมันเป็นคน สิ่งที่มีคุณภาพ ไส้เดือน
ต้องอยู่ที่ดินทั้งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราปรารถนาๆ เราจะเอาไส้เดือนมาไว้บนที่สะอาด แล้วพอมันเป็นไปไม่ได้
เราก็ทุกข์ใจ นี่ชี้ให้เห็นว่ามันเป็นกรรมของสัตว์ๆ มันเป็นอย่างนั้น ธรรมชาติของไส้เดือน ธรรมชาติ
ของสัตว์มันก็เป็นอย่างนั้นนะ ธรรมชาติของคนๆ ธรรมชาติของคน คนที่มีกิเลสหนามันก็คิดของมันอย่าง
นั้นนะ ธรรมชาติของคนที่จิตใจมันประเสริฐขึ้นมา ใจมันเบาบางขึ้นมา มันรู้สึกนึกคิดสิ่งใดมันคิดแต่
สิ่งที่ดีๆ เราฝึกหัดของเรา

สิ่งที่ดีๆ เทียบด้วยอะไร เทียบด้วยศีล เทียบด้วยคุณธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า เราเกิดมา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เราจะมี

ธรรมเป็นที่พึงเกิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” แล้วธรรมมันคืออะไรล่ะ ไม่รู้จัก วิ่งไปหา หาไปทั่ว ไม่รู้จัก

ถึงที่สุดแล้วต้องนั่งลง แล้วหายใจเข้านึ้กพุท หายใจออกนึ้กโซ ถ้ามันเจอนั่นขึ้นไปมันสำเร็จที่นั่น มันไม่มีใครทำให้ได้หรอก เป็นไปไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือ สักว่าคนสัตว์ด้วยธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยนี้เป็นศาสดาของเธอ สิ่งที่สอนไว้ๆ คือสังขธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบอกถึงวิธีการๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกอย่างนั้นเป็นวิธีการทั้งหมด แล้วคนที่ปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นความจริงขึ้นมาในใจนั้น ถ้าเป็นจริงขึ้นมาในใจนั้น

สติก็คือสติ สติคำเดียวเท่านั้นนะ แล้วพวกกันพรวดพราด พรวดพราดขึ้นไปแล้วมันก็เลยเลื่อนลอย พอเลื่อนลอยมันก็เลยบอกบุญสติ นี่สติ มีสติจริง สติปลอม สติอะไรกันไปทั่ว นั่นมันคืออะไรนะ มันออกนอกกลุ่มนอกทางไปหมดใจ เพราะอะไร เพราะถ้าพูดแล้วมันเป็นมุข พูดแล้วมันมีสิ่งใครสนใจ โอ๊ย! มันแต่ แต่ไม่มีเนื้อหาสาระ ไม่มีความจริงเลย

ถ้าเป็นความจริงๆ มันต้องรู้ขึ้นมาในใจดวงนั้น ถ้ารู้ในใจดวงนั้นมันสดๆ ร้อนๆ ใจ เวลาเป็นจริงๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครูบาอาจารย์ท่านพูดนะ สดๆ ร้อนๆ สดๆ ร้อนๆ มันเป็นปัจจุบันนะ มันไม่มีกาลไม่มีเวลานะ อกาลิโกเลยละ

แล้วเราก็อ้างกันนะ หมดยุคหมดสมัย หมดร้อยแปด

ถ้าหมดยุคหมดสมัย พระศรีอริยเมตไตรยจะมาตรัสรู้จะอะไร ก็มันหมดไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตจะมาตรัสรู้ได้อย่างไร มันมีอยู่ที่นั่นนะ มันอยู่ที่ความสามารถของคน มันอยู่ที่ความสามารถของหัวใจของคนที่มีหลักเกณฑ์แค่ไหน มีความสามารถมากน้อยแค่ไหน ถ้าจิตใจมีหลักเกณฑ์ มีความสามารถมากน้อยแค่ไหน มันทำได้ผลประโยชน์ตามนั้นไง แล้วถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา ก็เป็นจริงขึ้นมากับหัวใจดวงนั้น

แรงปรารถนา ทุกคนก็ปรารถนาดีกันทั้งนั้นนะ ทุกคนก็ใฝ่ดีทั้งนั้นนะ ทุกคนก็ต้องการให้โลกร่วมเย็นเป็นสุขถ้าจิตใจคนที่เป็นธรรม แต่จิตใจที่เป็นกิเลสนะ มันต้องการให้เกิดการขัดแย้ง แล้วมันก็จะหาผลประโยชน์จากการขัดแย้งนั้นไง หาผลประโยชน์จากการขัดแย้งนั้น แต่คนที่เป็นธรรมๆ นะ

มันมีเมตตาธรรม บ้านไหนครอบครัวไหนเขามีการกระทบกระเทือนกัน อยากให้เขาร่วมเย็นเป็นสุขๆ แต่มันก็เป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ เป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ของเขา เขามีความกระทบกระเทือนในเรื่องกรรมของเขาที่กระทำมาอย่างนั้น มันก็เป็นเรื่องเวรกรรมของสัตว์นั้นะ

แต่แรงปรารถนา ทุกคนก็ปรารถนา ทุกคนอยากให้มีความสุข ความสงบ ความระงับทั้งนั้นนะ แต่มันมีสิ่งใดเหนือกรรมล่ะ สิ่งใดมันเหนือการกระทำ แต่เราต้องบอกว่า เราก็ต้องทำคุณงามความดีมานะ ยกตัวอย่างลำดับแรกเลย การได้เกิดเป็นมนุษย์มีค่าที่สุดแล้ว การได้เกิดเป็นมนุษย์มันจะทุกข์มันจะยากขนาดไหน เราก็ได้เป็นมนุษย์นะ มีกฎหมายคุ้มครองนะ มีสิ่งใดที่คุ้มครองดูแลเรา เราไม่ต้องเสียใจไปมากนักหรอก ไอ้ที่เสียใจๆ ก็เราทำมาอย่างนี้เอง ถ้าเราไม่เทียมน้ำเทียมนตาเขา เราก็เป็นมนุษย์ ประชาธิปไตยไง เท่ากันไง สิทธิเสรีภาพเท่ากัน ๑ เสียงเหมือนกัน แล้วเราไปน้อยเนื้อต่ำใจเรื่องอะไรล่ะ แต่เรื่องสิ่งที่เราทำมาจากภายนอก อันนั้นมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งใช้ไหม

ฉะนั้น ถ้าเรามีสติปัญญาอย่างนี้แล้ว สิ่งที่มีค่าคือชีวิตของเรา แล้วสิ่งที่มีค่าคือชีวิตของเราแล้ว เราจะใช้ชีวิตไปขนาดไหน วันไหนนะ ถ้าใกล้จะหมดลมแล้วจะมาเสียใจทีหลัง

ขณะที่มีลมหายใจเข้า निकพุด หายใจออก निकโซ ยังมีหัวใจดวงนี้เพื่อให้ตามหา ถ้าตายไปแล้วนะ หัวใจดวงนี้ออกจากร่างไปจะไปตามหาที่ไหน มันไปแล้ว มันไปแล้วมันก็ไปหลงเพลินกับมันไง มันต้องเสวยภพเสวยชาติตามเวรตามกรรมของมัน ถ้ามันไปเสวยภพเสวยชาติในสิ่งที่มันเป็นบาปอกุศล มันก็มีติดบอดอยู่นั้น ถ้ามันไปเสวยชาติในบุญกุศล ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม มันก็ไปเพลินอยู่นั้น

มนุษย์นี้แหละมีความสุขความทุกข์ปีบคั้น **มนุษย์นี้แหละมีความต้องการแสวงหาเพื่อดำรงชีพ** **มนุษย์นี้แหละมันถึงจะทำให้เราตื่นตัวใจ** **ก็มนุษย์นี้แหละจะทำให้เราได้แสวงหา** **ก็มนุษย์นี้แหละ**

ฉะนั้น ถ้ายังมีลมหายใจเข้าออก สิ่งนั้นมันเป็นเครื่องดำรงชีพ ปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีพ เพราะชีวิตนี้มีค่า ถึงต้องดำรงชีวิตนี้ไว้ แล้วดำรงชีวิตนี้ไว้ เราก็พยายามขวนขวายของเราจนกว่ามันจะหมดอายุขัยของมัน หมุดอายุขัยตามอายุขัยของเรา เราดูแลอันนี้ ดูแลอันนี้จนสุดความสามารถของเรา นี่ถึงเป็นคนที่มีสติ นี่ถึงเป็นคนที่มีโอกาส

เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ขวนขวายของเราด้วยอริยทรัพย์ในใจของเรา ทรัพย์สมบัติทางโลก อย่าไปติดกับมัน อยู่อย่างนั้นนะ อยู่อย่างนั้นจริงๆ อยู่ที่ใครมีสติมีปัญญามากน้อยแค่ไหน แต่อริยทรัพย์ อริยทรัพย์อันนี้ อริยทรัพย์อันนี้เกิดภวามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากหัวใจ ปัญญาที่เกิดจากปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตที่มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วปัญญาเกิดจากมัน ปัญญาเกิดจากจิตเดิมแท้ แล้วปัญญาเข้าไปชำระล้างในใจดวงนั้นนะ แล้วมันจะพ้นไปไหนล่ะถ้ามันเกิดภวามยปัญญา เอวัง